

การเสริมสร้างทักษะความปลอดภัยของเด็กปฐมวัย Enhancing the Safety Skills for Preschoolers

พัชรา พานทองรักษ์¹
Patchara Pantongruk¹

Received : August 1, 2018; Revised : October 15, 2018; Accepted : October 20, 2018

บทคัดย่อ (Abstract)

ปัญหาความปลอดภัยและการบาดเจ็บในเด็กแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการสอนให้เด็ก รู้จักปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากสถานการณ์อันตรายเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดกับตัวเด็กเอง เนื่องด้วยกระบวนการพัฒนาทางสติปัญญาของเด็กที่ยังไม่ได้พัฒนาไปถึงขั้นการเข้าใจความสัมพันธ์ของ ความเป็นเหตุเป็นผล ทำให้เด็กในวัยนี้เป็นวัยที่บาดเจ็บได้ง่าย และเด็กปฐมวัยยังไม่สามารถป้องกัน ตนเองจากสถานการณ์อันตรายได้ อีกทั้งเด็กในวัยนี้มีความอยากรู้อยากเห็นและความต้องการลงมือ กระทำด้วยตนเอง ดังนั้น เด็กปฐมวัยจึงเป็นวัยที่ต้องถูกสอนและได้ปฏิบัติซ้ำ ๆ ในเรื่องความ ปลอดภัย การให้เด็กได้ทำกิจกรรมซ้ำ ๆ ที่ได้ใช้ร่างกายในการมอง ฟัง และเคลื่อนไหวทำให้เด็กได้ ซึมซับข้อมูลที่เป็นนามธรรมได้ง่าย โดยการเรียนการสอนหลากหลายวิธี แต่ในบทความนี้ต้องการ นำเสนอวิธีการสอนด้วยเทคนิคละคร ที่มีเนื้อหาเน้นความปลอดภัยที่เด็กต้องรู้และสาระที่ควรรู้ตาม หลักการของมาตรฐานความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย

คำสำคัญ (Keywords) : ทักษะความปลอดภัย, เด็กปฐมวัย

Abstract

Safety and injury problems of children signify the importance of teaching preschoolers regarding how to behave in order to be free from dangerous situations which may occur to them. Their cognitive processes have not developed to the point where they can understand complex cause-and-effect relationships, and their worlds are still very much ruled by fantasy so that they get injured easily. Preschoolers injures and safety are global public health problem. Throughout their lives, children may be exposed to a variety of safety threats that can result in harm or death. In addition, children are not reliable decision makers about health and safety behaviors. Preschoolers are curious and want to take action themselves. Repeatedly doing

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Faculty of Education, Surindra Rajabhat University, Thailand; e-mail : panwenle@gmail.com

sighting, listening, and kinesthetic activities helps children to absorb abstract information easily, especially dramatization in which the content focuses on safety and significant matters, according to safety standards for preschoolers.

Keywords : Safety Skills, Preschoolers

ความปลอดภัยในเด็กปฐมวัย

สถานการณ์การบาดเจ็บ และการเสียชีวิตของเด็กปฐมวัยด้วยอุบัติเหตุมีแนวโน้มสูงขึ้นแต่กลับได้รับความสนใจและกล่าวถึงน้อยมากนับเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง (Theerawit, 2009) ความปลอดภัยเป็นเรื่องที่ทั่วโลกต่างหันมาให้ความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน โดยถือว่าความปลอดภัยมิใช่แค่เรื่องของความปลอดภัยของใครคนใดคนหนึ่งเท่านั้น แต่หมายรวมถึงหลักประกันภัยและอุบัติเหตุในชีวิตรวมทั้งทรัพย์สินของทุกคนที่อยู่รอบข้าง (Nakornthap and Masathienrong, 2014) สถิติการเกิดอุบัติเหตุจนถึงเสียชีวิตของเด็กวัยอนุบาลระหว่างปี 2545 – 2557 พบว่า สาเหตุการตายอันดับหนึ่ง คือ การบาดเจ็บและการได้รับสารพิษ อันดับ 2 คือ การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุจราจร อุกรถชนมากขึ้น การเดินถนน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีความเป็นเมือง (Palittaponkanpim, 2016) ด้วยเด็กในวัยนี้ยังไม่สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับพฤติกรรมความปลอดภัยได้ กระบวนการพัฒนาทางสติปัญญาของเด็กวัยนี้ยังไม่ได้พัฒนาไปถึงขั้นการเข้าใจความสัมพันธ์ของความเป็นเหตุเป็นผล ยังอยู่ในโลกของจินตนาการ (Athey, 1995) เด็กคิดอย่างเป็นรูปธรรมเกี่ยวกับสิ่งที่เห็นและสิ่งที่สัมผัส มีความสนใจได้เพียงมุมมองเดียวและความสนใจอยู่ในช่วงเวลาจำกัด (Ginsburg & Opper, 1969) จึงทำให้เด็กวัยนี้บาดเจ็บได้ง่าย ผู้ปกครองจึงต้องดูแลอย่างใกล้ชิด

มาตรการหลักในการป้องกันการเสียชีวิตและการบาดเจ็บที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) การปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัย เช่น การใช้ตัวล๊อคประตูเพื่อป้องกันเด็กเปิด และเพิ่มการควบคุมดูแลให้มากขึ้น 2) การสอนเด็กให้ป้องกันตนเอง และ 3) การปฏิบัติตามมาตรการความปลอดภัยที่ไม่ทำให้เด็กและผู้ปกครองรู้สึกถูกบังคับ เช่น การคาดเข็มขัดนิรภัย (Mobley & Evashevski, 2000) อย่างไรก็ตามการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมและมาตรการความปลอดภัยยังอาจเกิดการผิดพลาดได้ซึ่งนำไปสู่อุบัติเหตุในที่สุด เป้าหมายสูงสุดของการเรียนเรื่องความปลอดภัย คือ ทำให้เด็กปฐมวัยเกิดการลงมือปฏิบัติ การเรียนการสอนจึงต้องเน้นให้เกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น

การเรียนรู้เรื่องความปลอดภัย

แนวความคิดเรื่องความปลอดภัยของ Florio (1979) สอดคล้องกับ Willard (1940) ที่กล่าวว่า ความปลอดภัยสามารถสอนได้ เพราะความปลอดภัยเป็นกุญแจสำคัญของการมีสุขภาวะที่ดี หากละเลยความสำคัญเรื่องความปลอดภัยอาจทำให้ไปไม่ถึงเป้าหมายในชีวิตที่ตั้งไว้ได้ เด็ก

สามารถเรียนรู้เรื่องความปลอดภัยผ่านการดำเนินชีวิตประจำวันที่ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ความจริง มีทัศนคติที่ดีต่อความปลอดภัย และลักษณะนิสัยที่ถูกต้อง รวมทั้งการกระตุ้นและฝึกฝนจนเกิดเป็นอุปนิสัยหรือทักษะที่ต้องปฏิบัติเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย หลักการสร้างการเรียนรู้เรื่องความปลอดภัยให้กับเด็กมีดังนี้

1. กฎของความพร้อม เด็กไม่สามารถเข้าใจความรู้ เจตคติ อุปนิสัยเรื่องความปลอดภัยเพื่อนำไปประเมินสถานการณ์ความปลอดภัยใดๆ ตั้งแต่เริ่มต้นเรียน ครูมีหน้าที่ชักจูงให้เด็กเห็นคุณค่าของความปลอดภัยผ่านการเรียนรู้ในรูปแบบที่เหมาะสม โดยเน้นความปลอดภัยเป็น “สิ่งที่ต้องทำ” การสร้างเจตคติที่ดี ความคิดเชิงบวก และการพัฒนาอุปนิสัยที่ถูกต้องเกี่ยวกับความปลอดภัยที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันเพื่อการมีชีวิตที่มีความสุขและประสบความสำเร็จ

2. กฎการตอบสนองอย่างมีเงื่อนไข การตอบสนองใด ๆ ล้วนเกิดจากการได้รับการกระตุ้น ครูผู้สอนเรื่องความปลอดภัยต้องหาวิธีการหรือสิ่งกระตุ้นที่น่าสนใจเพื่อสร้างความสนใจเกี่ยวกับพฤติกรรมความปลอดภัยที่ถูกต้องให้กับเด็กในชั้นเรียน ประสพการณ์การตอบสนองอย่างมีเงื่อนไขอย่างมีความหมายและช่วยสร้างความสนใจให้เด็กพัฒนาเจตคติ และพฤติกรรมความปลอดภัยแม้ว่าจะได้รับการกระตุ้นเพียงช่วงเวลาสั้น ๆ

3. กฎของการใช้ “การตอบสนองหรือการแสดงออกที่ถูกต้องเกิดจากการได้รับการกระตุ้นอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากความปลอดภัยเป็นเรื่องของวิถีการดำรงชีวิต เจตคติและอุปนิสัยไม่ใช่สิ่งที่ครูจะหยิบยื่นให้แก่เด็ก แต่เป็นสิ่งที่เด็กต้องพัฒนาขึ้นจากตัวเด็กเอง โดยเริ่มต้นจากสิ่งง่าย ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันแล้วทำให้เกิดความต่อเนื่องในระยะเวลานานเท่าที่จะสามารถนานได้ การทำซ้ำจะช่วยให้พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดฝังอยู่ในตัวเด็ก

4. กฎการไม่ใช้ ความต่อเนื่อง ความเข้มข้น ความคงทน และความเชื่อมั่นของการแสดงพฤติกรรมความปลอดภัยจะลดลงเมื่อไม่ได้ใช้ตรงกันข้ามอุปนิสัยความปลอดภัยที่ไม่ดีจะฝังแน่นเมื่อใช้บ่อย และความต่อเนื่องของพฤติกรรมไม่ดีอาจเป็นผลนำไปสู่อุปนิสัยที่ผิดและนำไปสู่อันตรายต่อสุขภาพ

5. กฎของผลลัพธ์ ผลลัพธ์จากการกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมความปลอดภัยที่น่าพึงพอใจทำให้บุคคลนั้นมีแนวโน้มจะแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำและนานขึ้นในสถานการณ์เดียวกันที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ความเจ็บปวดหรือการบาดเจ็บที่ได้รับจากการกระตุ้นจะเป็นสาเหตุที่ขัดขวางการทำซ้ำในสถานการณ์เดียวกันที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ทักษะความปลอดภัยที่เด็กต้องรู้

เด็กควรได้รับการเตรียมตัวให้รู้จักกับสถานการณ์ที่อันตราย เพื่อพัฒนาทักษะและความรู้เมื่อต้องเผชิญหน้ากับสถานการณ์อันตรายเหล่านั้น เด็กต้องได้รับการสอนให้สังเกต เข้าใจ เชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎและข้อปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเพื่อความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น หากครูกระตุ้นให้เด็กได้เห็นถึงคุณค่าและเคารพกฎ เด็กย่อมมีแนวโน้มในการป้องกันอุบัติเหตุของตนเองและผู้อื่น (Florio & Stanfford, 1969) เด็กปฐมวัยจำเป็นต้องป้องกันตนเองจากอันตรายที่สำคัญ คือ

1) อันตรายจากผู้อื่น เช่น การลักพาตัว และ 2) อันตรายจากตนเอง เช่น การใช้ถนน การกิน การสัมผัส และการเล่น เป็นต้น

ทักษะความปลอดภัยโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) การหลีกเลี่ยงจากอันตรายและการข่มขู่ 2) การแสดงพฤติกรรมเพื่อหลีกเลี่ยงจากสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย และ 3) การสื่อสารกับครูหรือผู้ปกครองเกี่ยวกับสถานการณ์อันตรายเพื่อหาทางแก้ไข (Himle et al. 2004) เด็กต้องได้รับความรู้และสามารถแสดงทักษะความปลอดภัย ได้แก่ หลีกเลี่ยง หลีกเลี่ยง และบอกเล่า ได้ในช่วงเวลาที่เหมาะสมผ่านการฝึกฝน การเลียนแบบ และการกระตุ้นเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กสามารถแสดงทักษะความปลอดภัยได้ ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้รับจากการฝึกฝนนั้นจะปรากฏให้เห็นได้ในอนาคตเมื่อเด็กตกอยู่ในอันตรายที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง (Miltenberger, 2008) ทักษะที่เด็กปฐมวัยสามารถนำมาใช้ คือ ทักษะการป้องกันตนเองและการหลบหลีก การสอนทักษะการป้องกันและการหลบหลีกเป็นทักษะการคิดปกป้องตนเอง โดยทักษะการปกป้องตนเอง ประกอบด้วย 1) มีความรู้เกี่ยวกับปัญหาหรือความรุนแรงที่เกิดขึ้นในชีวิต เช่น เข้าใจความหมายหรือคำจำกัดความของเหตุการณ์อันตราย 2) มีความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุ และลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้น 3) สามารถป้องกันตนเองในสถานการณ์ที่มีแนวโน้มว่ารุนแรงขึ้น 4) สามารถรับมือกับสถานการณ์อันตรายด้วยการหลีกเลี่ยง และ 5) ขอความช่วยเหลือด้วยการบอกหรือเล่าช่วงเวลาถูกข่มขู่หรือตกเป็นเหยื่อความรุนแรงกับผู้ใหญ่ได้ (Barth, 1992)

การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับสถานการณ์อันตรายเป็นทักษะความปลอดภัยแรกที่เด็กควรทำ เมื่อตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่อันตราย ซึ่งเด็ก ๆ จะต้องหยุดไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง เช่น ไม่เผชิญหน้ากับมือปืน ไม่เปิดประตูกันสระว่ายน้ำ หรือไม่หิบบินมาเล่น เป็นต้น หากอันตรายมีสาเหตุมาจากผู้อื่น เช่น การทำร้ายร่างกาย เด็ก ๆ จะต้องไม่แสดงพฤติกรรมที่ถูกร้องขอ และกล่าวปฏิเสธคำขอนั้น การหลีกเลี่ยงจากสถานการณ์อันตราย หมายถึง การใช้ร่างกายของตนเองเพื่อหนีจากอันตรายด้วยการวิ่งหนี โดยทั่วไปในสถานการณ์อันตรายต่าง ๆ เด็กเล็กมักใช้เวลาานเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์นั้น หรือไม่แสดงการหลีกเลี่ยงจากสถานการณ์อันตรายเลย จึงเป็นสาเหตุให้เด็กส่วนใหญ่ได้รับบาดเจ็บจากอันตราย เช่น เมื่อต้องเผชิญหน้ากับมือปืน สิ่งที่ต้องทำคือวิ่งหนีจากสถานการณ์นั้นเพื่อไปหาผู้ใหญ่ หรือครู และเด็กจะไม่ได้รับอันตรายจากสถานการณ์นั้น หลังจากเด็กสามารถหนีออกมาจากสถานการณ์นั้นได้แล้ว ตัวเด็กอาจไม่ตกอยู่ในความเสี่ยงจากอันตรายนั้น แต่เด็กคนอื่น ๆ อาจตกอยู่ในสถานการณ์อันตรายนั้น การบอกเล่าสถานการณ์อันตรายกับพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ทำให้สามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์อันตรายที่เกิดขึ้นได้ การบอกเล่าสถานการณ์อันตรายจึงเป็นอีกหนึ่งทักษะความปลอดภัย

ทักษะความปลอดภัยที่กล่าวมาข้างต้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ความปลอดภัยอื่น ๆ เช่น การไม่หิบบิน หรือสารพิษ การไม่เปิดประตูสระว่ายน้ำ หรือการไม่เล่นกับไม้ขีดไฟ การสัมผัสที่ไม่เหมาะสม การทำร้ายร่างกาย และอันตรายที่อาจพบเจอในชีวิตประจำวัน กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทักษะความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย คือ การแสดงออกของเด็กถึงการปฏิบัติตนที่เหมาะสมในการป้องกันตนเองจากอันตราย ประกอบด้วย 1) การมีความรู้เรื่องความปลอดภัย

ผ่านการบอกสาเหตุของอันตรายและการบอกลักษณะของอันตราย 2) การป้องกันตนเองจากอันตรายด้วยการแสดงพฤติกรรมหลีกเลี่ยงจากอันตราย และ 3) การสื่อสารกับผู้อื่นเมื่อเห็นพฤติกรรมอันตราย (Thygerson, 1986; Florio & Stanfford, 1969; Barth, 1992; Miltenberger, 2008)

ความปลอดภัยที่เด็กปฐมวัยต้องรู้

เนื้อหาความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 6 เรื่อง ดังนี้ (Florio & Stanfford, 1969; Yost, 1972; Office of Physical Education Development Health and Recreation, Department of Physical Education, 2002)

- 1) ความปลอดภัยในโรงเรียน ได้แก่ การใช้บันได อุปกรณ์เครื่องใช้ในห้องเรียน และ การใช้ตู้น้ำดื่ม
- 2) การป้องกันอัคคีภัย ได้แก่ อันตรายจากไม้ขีดไฟ อันตรายจากเทียนและโคมไฟ การซ้อมดับเพลิง และการสื่อสารกับผู้ใหญ่ทันทีเมื่อเกิดไฟไหม้
- 3) ความปลอดภัยในการเดินทางไป-กลับโรงเรียน ได้แก่ การใช้ถนน การปฏิบัติตามกฎจราจร การข้ามถนน บุคคลที่เด็กต้องปฏิบัติตามคำแนะนำ การเดินทางเท้า การโดยสารรถประจำทาง และการเลือกเล่นในสถานที่ที่ปลอดภัย
- 4) ความปลอดภัยในบ้าน ได้แก่ การเก็บของเล่นและสิ่งของต่างๆ ให้เข้าที่ การไม่จับหรือสัมผัสยา ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด ยาฆ่าแมลง หรือสารพิษต่างๆ การใช้และระมัดระวังกรรไกร การใช้อุปกรณ์และเครื่องใช้ การใช้และดูแลอุปกรณ์ทำสวนเบื้องต้น และการป้องกันอันตรายจากพืชและสัตว์
- 5) ความปลอดภัยนอกบ้าน ได้แก่ แหล่งน้ำ คนแปลกหน้า การระมัดระวังเมื่อเล่นกับสัตว์ อันตรายจากการเล่นใกล้เตา กองไฟ และเตาผิง
- 6) ความปลอดภัยจากสนามเด็กเล่น ได้แก่ ของเล่นที่ปลอดภัย วิธีการใช้ของเล่น และ การใช้สนามเด็กเล่น

มาตรฐานความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย

ตัวอย่างมาตรฐานการเรียนรู้เรื่องสุขภาพและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัยของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่รัฐนิวยอร์ก รัฐเซาท์แคโรไลนา รัฐแคลิฟอร์เนีย ดังนี้

1) รัฐนิวยอร์ก

New York state council on children and families (2009) ได้เสนอแนวปฏิบัติสำหรับเด็กปฐมวัยประจำรัฐ ประกอบด้วยมาตรฐานด้านสุขภาวะทางกาย สุขภาพ และพัฒนาการทางร่างกายประกอบด้วย 4 หมวด คือ พัฒนาการทางร่างกาย สมรรถภาพทางกาย ทักษะที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน และความปลอดภัย โดยการตระหนักถึงความปลอดภัยของเด็ก คือ ก้าวแรกของ

ชีวิตในการดูแลสุขภาพทางกาย การเรียนในแต่ละวันเด็กจะได้เรียนเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงวัตถุอันตราย สถานการณ์อันตราย และความสำคัญของการอยู่ร่วมกันในบ้าน โรงเรียน และชุมชน ความสามารถในการปฏิบัติตามกฎกติกา เรียนรู้การขอความช่วยเหลือเมื่อใดและอย่างไร มีรายละเอียด ดังนี้

- 1.1) สื่อสารกับเพื่อนหรือผู้ใหญ่เมื่อเห็นพฤติกรรมอันตราย
- 1.2) เข้าใจและคาดคะเนผลลัพธ์จากการไม่ทำตามกฎ
- 1.3) ระบุสัญลักษณ์อันตรายจากป้ายในห้องเรียนและในบ้าน
- 1.4) คำกรรไกรและดินสอลงเพื่อหลีกเลี่ยงอุบัติเหตุ
- 1.5) มองซ้าย-ขวา ก่อนข้ามถนน และรู้ว่าต้องข้ามถนนพร้อมผู้ใหญ่
- 1.6) เข้าใจสัญลักษณ์ที่หมายถึงอันตราย สารพิษ และหลีกเลี่ยงสิ่งของหรือบริเวณ

ที่อันตราย

- 1.7) ไม่รับประทานยาด้วยตนเอง ต้องขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ และรู้จักประโยชน์ของยา
- 1.8) ปฏิบัติตามกฎหมายความปลอดภัยพื้นฐานโดยอาศัยการช่วยเหลือ เช่น ขึ้นรถประจำทาง ปั่นจักรยาน การเล่นสนามเด็กเล่น การข้ามถนน และการระวังคนแปลกหน้า
- 1.9) สวมหมวกนิรภัยก่อนปั่นจักรยานหรือเครื่องเล่นที่มีล้อ

2) รัฐเซาท์แคโรไลนา

South Carolina Department of Education Columbia (2 0 0 9) กระทรวงศึกษาธิการรัฐเซาท์แคโรไลนาเสนอมาตรฐานการเรียนรู้สำหรับการสอนสุขศึกษาและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 1) ผู้เรียนสามารถเข้าใจนิเทศน์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพและการดูแลสุขภาพ 2) ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์อิทธิพลของครอบครัว เพื่อน วัฒนธรรม สื่อ เทคโนโลยี และปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพ 3) ผู้เรียนสามารถแสดงความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้อง ผลิตภัณฑ์ และบริการที่ส่งเสริมสุขภาพ 4) ผู้เรียนสามารถแสดงความสามารถในการทักษะการสื่อสารกับตนเองเพื่อส่งเสริมสุขภาพและหลีกเลี่ยงหรือลดพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อสุขภาพ 5) ผู้เรียนสามารถแสดงทักษะในการตัดสินใจในการส่งเสริมสุขภาพ 6) ผู้เรียนสามารถแสดงทักษะการตั้งเป้าหมายในการส่งเสริมสุขภาพ และ 7) ผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพ หลีกเลี่ยงและลดพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อสุขภาพ โดยกล่าวถึงการป้องกันอุบัติเหตุและความปลอดภัย มีรายละเอียด ดังนี้

- 2.1) บอกวิธีการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในบ้าน
- 2.2) บอกวิธีการรับมือกับเหตุการณ์ฉุกเฉินได้
- 2.3) บอกวิธีการปฏิบัติตัวที่ปลอดภัยเมื่ออยู่กับคนแปลกหน้า
- 2.4) อธิบายสิ่งที่ควรปฏิบัติเมื่อเกิดอุบัติเหตุ เช่น มีดบาด เลือกกำเดาไหล เป็นต้น
- 2.5) บอกสถานการณ์ที่ต้องแสดงการป้องกันความปลอดภัยของตนเอง
- 2.6) อธิบายกฎความปลอดภัยเมื่อเกิดไฟไหม้ที่บ้านและโรงเรียน

2.7) แสดงวิธีการโทรศัพท์เมื่อมีเหตุการณ์ฉุกเฉิน

2.8) สาธิตวิธีการใช้ทางเท้าอย่างปลอดภัย และการเป็นผู้โดยสารในรถยนต์และรถประจำทาง

3) รัฐแคลิฟอร์เนีย

California Department of Education (2009) กระทรวงศึกษาธิการรัฐแคลิฟอร์เนียเสนอมาตรฐานเนื้อหาสุขศึกษาสำหรับโรงเรียนเทศบาลตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงมัธยมศึกษาประกอบด้วย เนื้อหาด้านโภชนาการและการออกกำลังกาย ด้านการเจริญเติบโตและพัฒนาการด้านการป้องกันอุบัติเหตุและความปลอดภัย สิ่งเสพติด ด้านสุขภาพจิตใจ อารมณ์ และสังคม และสุขภาพส่วนบุคคลและชุมชน ซึ่งเนื้อหาในแต่ละด้านกล่าวถึงมโนทัศน์สำคัญ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ การเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ การสื่อสาร กับตนเอง การตัดสินใจ พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ และการส่งเสริมสุขภาพ โดยให้รายละเอียดของมาตรฐานด้านการป้องกันอุบัติเหตุและความปลอดภัย ดังนี้

3.1) บอกข้อปฏิบัติของความปลอดภัยในบ้าน โรงเรียน และชุมชน

3.2) อธิบายลักษณะสถานการณ์ฉุกเฉิน

3.3) อธิบายวิธีการที่ปลอดภัยเมื่อโดยสารประจำทาง และการเดินทางเท้า

3.4) บอกข้อปฏิบัติที่ปลอดภัยในการข้ามถนน ปั่นจักรยานและการเล่น

3.5) เข้าใจสิ่งทีอาจเป็นพิษและอันตรายต่อร่างกาย

3.6) บอกลักษณะของคนแปลกหน้า และวิธีการหลีกเลี่ยงจากคนแปลกหน้า

3.7) บอกลักษณะและอันตรายของอาวุธได้

3.8) อธิบายความสำคัญของการบอกผู้ใหญ่เมื่อพบเห็นบุคคลที่พบอาวุธ

3.9) บอกชื่อบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือได้เมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ฉุกเฉิน

3.10) แสดงวิธีการสื่อสารกับผู้ใหญ่เมื่อพบเห็นบุคคลพกพาอาวุธ

3.11) แสดงวิธีการขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่เมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ฉุกเฉิน

3.12) แสดงวิธีการขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ หรือโทรแจ้ง 911

3.13) แสดงวิธีการรับโทรศัพท์ด้วยวิธีการที่ปลอดภัย

3.14) แสดงบทบาทสมมติเมื่อมีคนแปลกหน้าบุกรุกเข้ามาในบ้าน รถ ถูกจู่โจมบน

ถนน

3.15) ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติการเล่นที่ปลอดภัย

3.16) แสดงวิธีการข้ามถนนที่ปลอดภัย

4) รัฐมิชิแกน

Michigan Department of Education (2006) กระทรวงศึกษาธิการรัฐมิชิแกนเสนอมาตรฐานที่คาดหวังการสอนสุขศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยประกอบด้วย มาตรฐานด้านโภชนาการและการออกกำลังกาย สิ่งเสพติด ความปลอดภัย ด้านสังคมและอารมณ์ สุขภาพอนามัยและสมรรถนทางกาย โดยมาตรฐานแต่ละด้านมีรายละเอียดเนื้อหาเกี่ยวกับมโนทัศน์หลักของมาตรฐาน การ

เข้าถึงข้อมูล พฤติกรรมสุขภาพ ทักษะทางสังคม และแนวทางการสนับสนุน โดยรายละเอียดมาตรฐานด้านความปลอดภัย ดังนี้

- 4.1) อธิบายกฎในการรับมือและหลีกเลี่ยงผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายในบ้าน
- 4.2) บอกวิธีการที่ปลอดภัยในการใช้ยา
- 4.3) บอกพฤติกรรมการใช้ทางเท้าที่อันตรายและปลอดภัย
- 4.4) ระบุวัตถุและอาวุธที่อันตราย
- 4.5) บอกเล่าสถานการณ์ที่เป็นอันตรายที่ควรบอกผู้ใหญ่
- 4.6) สาธิตวิธีการโทรศัพท์แจ้ง 911 และอธิบายว่าเมื่อใดควรโทรศัพท์
- 4.7) สาธิตการขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่
- 4.8) สาธิตวิธีการใช้ทางเท้าที่ปลอดภัย
- 4.9) แสดงวิธีการเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย
- 4.10) แสดงวิธีการหลีกเลี่ยงในสถานการณ์การลักพาตัว

มาตรฐานการเรียนรู้เรื่องสุขภาพและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัยของประเทศสหรัฐอเมริกา แสดงให้เห็นการให้ความสำคัญของทักษะความปลอดภัยที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย การสอนเรื่องความปลอดภัยเป็นขบวนการทางการศึกษาให้เด็กได้มีการพัฒนาพฤติกรรมทั้งในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะการกระทำ นิสัย เพื่อให้มีสวัสดิภาพ หรือความปลอดภัยเกิดขึ้น การให้การศึกษาเป็นมาตรการที่สำคัญอย่างหนึ่งในการป้องกันอุบัติเหตุ สิ่งสำคัญและจำเป็นมาก คือ การวางแผนการจัดการและดำเนินการเรียนการสอนให้เหมาะสม โดยกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ให้เด็กได้พัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะเจตคติ และการปฏิบัติ

การจัดกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยสามารถจัดได้หลากหลายวิธี ซึ่ง Somprayoon and Wattanaburanon (2010) นำเสนอกิจกรรมการสอนที่นิยมใช้ในการจัดการเรียนรู้ความปลอดภัยโดยทั่วไป ไว้ดังนี้

- 1) การบรรยาย การใช้วิธีสอนแบบบรรยายให้ได้ผลดีนั้นควรจะต้องพูดให้สั้นและเข้าใจง่าย ยกตัวอย่างและใช้ท่าทางประกอบบ้างตามสมควรจะช่วยให้ น่าสนใจมากขึ้น
- 2) การอภิปราย การจัดให้เด็กมีการอภิปรายประกอบบทเรียนจะเป็นการช่วยให้เด็กมีโอกาสแสดงความคิดเห็นต่างๆ เพื่อเป็นการพัฒนาความคิด ได้แลกเปลี่ยนความรู้หรือประสบการณ์ ซักถามหรือตอบปัญหาซึ่งกันและกัน
- 3) การรายงาน แบ่งเป็นการรายงานรายบุคคลและการรายงานหมู่
- 4) การสำรวจ ครูอาจใช้กิจกรรมสำรวจเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพของสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนหรือภายในชุมชนได้

5) การศึกษานอกสถานที่ การพาเด็กออกไปศึกษานอกสถานที่เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้พบกับโลกแห่งความเป็นจริง การศึกษานอกสถานที่จะได้รับผลสมตามความมุ่งหมายยิ่งขึ้น ถ้าหากครูและเด็กได้เตรียมงานร่วมกันไว้ให้พร้อมก่อนเป็นการล่วงหน้า

6) การเชิญวิทยากร การเชิญวิทยากรมาบรรยายประกอบบทเรียนบางบท นับว่าเป็นกิจกรรมการสอนที่ได้ประโยชน์มากอย่างหนึ่ง วิทยากรจัดได้ว่าเป็นอุปกรณ์หรือสื่อการสอนที่ดีอย่างหนึ่ง

7) การสาธิต การสาธิตเป็นวิธีการหนึ่งซึ่งช่วยให้บทเรียนที่เข้าใจยากและไม่น่าสนใจ กลายเป็นบทเรียนที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

8) การค้นคว้าทดลอง การค้นคว้าทดลองจะช่วยให้เด็กสามารถค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเองและเรียนรู้ด้วยความเข้าใจเพราะเป็นการเรียนรู้โดยการกระทำ รวมทั้งยังเป็นการสร้างเสริมทัศนคติในการค้นคว้าทดลอง และสร้างเสริมแนวคิดทางด้านวิทยาศาสตร์ให้แก่เด็กอีกด้วย การใช้วิธีสอนแบบค้นคว้าทดลองมีประโยชน์ต่อเด็กอย่างมาก

9) การเล่าเรื่อง เรื่องที่ครูใช้เล่าประกอบการสอน อาจเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ เรื่องสั้นจากชีวิตจริง เรื่องที่เล่าควรจะมีแนวทางที่อาจเป็นไปได้จริงเพื่อให้เด็กสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องนั้น ๆ กับความต้องการหรือปัญหาสุขภาพของเขาเอง นอกจากนี้การเล่าเรื่องยังอาจช่วยให้บทเรียนที่เข้าใจยากเป็นบทเรียนที่เข้าใจง่าย

10) การแสดงละคร การสอนแบบนี้ช่วยให้เด็กแสดงละครจะช่วยให้เด็กได้มองตัวเองหรือสำรวจตัวเองตามบทละครนั้น ๆ บางครั้งบทละครยังช่วยให้เด็กเห็นข้อเท็จจริงและเกิดทัศนคติทางด้านความปลอดภัยขึ้นได้ โดยปกติครูมักจะใช้การแสดงละครสู่ศึกษาประกอบการสอน บทเรียนที่เพิ่งสอนจบใหม่ ๆ หรือจัดขึ้นเป็นกิจกรรมส่งเสริมบทเรียน เพื่อให้เด็กเข้าใจและซาบซึ้งในบทเรียนได้ดียิ่งขึ้นหรือบางครั้งก็อาจใช้เป็นการประเมินผลบทเรียนได้ด้วย

11) การแสดงบทบาทสมมติ จุดมุ่งหมายของการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ การสอนให้เด็กคิดโดยใช้เขาวงกตปัญหา ตระหนักถึงปัญหา รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์หาทางเลือก เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาสุขภาพได้อย่างฉลาด ครูจะต้องเป็นผู้กำหนดสถานการณ์ให้แก่ผู้แสดงเอง โดยครูอาจกำหนดสถานการณ์ และแนวทางการแสดงเอาไว้ แต่ผู้แสดงก็ยังมีโอกาสสอดแทรกหรือตอบโต้ในสถานการณ์ตามบทได้อย่างอิสระเต็มที่ ครูอาจนำบทบาทสมมติไปใช้สอนกับเนื้อหาวิชาอื่นได้ทั้งหมด แต่เนื้อหานั้นจะต้องเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและมีทางเป็นไปได้ รวมทั้งเป็นปัญหาที่ยุ่งยาก และต้องการที่จะแก้ไขด้วย บทบาทสมมติจึงต้องอาศัยจินตนาการของผู้แสดงและกลุ่มด้วยเสมอ

12) การสร้างสถานการณ์จำลอง เพื่อนำมาใช้แทนสถานการณ์จริง โดยมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งทางด้านความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติมากที่สุด ทั้งนี้เพราะสถานการณ์จำลองสามารถถ่ายทอดสิ่งต่างๆที่เกี่ยวกับสภาพหรือสถานการณ์จริงในชีวิตได้มากและดีกว่าวิธีอื่น ๆ นอกจากนี้สถานการณ์จำลองยังช่วยตอบสนองต่อเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมให้แก่เด็กได้อย่าง

รวดเร็ว ฉับไวและประทับใจอย่างยิ่ง และการสร้างสถานการณ์จำลองยังสามารถใช้สถานการณ์จำลองนี้ เพื่อประเมินผลการเรียนรู้จากพฤติกรรมที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้อีกด้วย

13) การระดมสมอง เป็นการประชุมเพื่อรวบรวมความคิดเห็นอย่างหลากหลาย และหาข้อสรุปเพื่อนำไปใช้ปฏิบัติในการดำเนินการต่าง ๆ

14) การเล่นเกมการศึกษาครูจะต้องให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสร่วมเล่นพร้อมทั้งส่งเสริมความร่วมมือและความสัมพันธ์อันดี

15) การใช้ภาพยนตร์หรือภาพสไลด์ และฟิล์มสตริป ประกอบการสอนนั้นมักจะได้ผลดีเสมอ และใช้ประกอบการสอนได้เกือบทุกบทเรียน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะและเนื้อเรื่องที่อยู่ในอุปกรณ์รวมทั้งความสะดวกและความเหมาะสมอื่น ๆ ด้วย

วิธีการสอนทั้ง 15 ประการดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า วิธีการที่เหมาะสมกับการสอนเรื่องความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัยมีด้วยกันหลายวิธี อาทิ การอภิปราย การสาธิต การเล่าเรื่อง การเล่นเกมบทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง เกมการศึกษา ภาพยนตร์ และวิธีการที่สำคัญ คือ การแสดงละคร

การสอนเรื่องความปลอดภัยโดยใช้เทคนิคละคร

วิธีการสอนหรือกิจกรรมการสอนที่นิยมใช้ในการจัดการเรียนรู้ความปลอดภัยโดยทั่วไปมีหลากหลายวิธี และการใช้เทคนิคละครเป็นการสอนวิธีหนึ่งที่ทำให้เด็กได้แสดงซึ่งช่วยให้เด็กได้มองตัวเองหรือสำรวจตัวเองตามบทบาทของตัวละครนั้นๆ บางครั้งเทคนิคละครยังช่วยให้เด็กเห็นข้อเท็จจริงและเกิดทัศนคติทางด้านความปลอดภัยขึ้นได้ ร่วมกับการใช้สถานการณ์จำลอง (Stimulation) เพื่อนำมาใช้แทนสถานการณ์จริง ที่มุ่งให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งทางด้านความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติมากที่สุด ทั้งนี้เพราะสถานการณ์จำลองสามารถถ่ายทอดสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับสภาพหรือสถานการณ์จริงในชีวิตได้มากและดีกว่าวิธีอื่นๆ นอกจากนี้สถานการณ์จำลองยังช่วยตอบสนองต่อเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมให้แก่เด็กได้อย่างรวดเร็ว ฉับไวและประทับใจอย่างยิ่ง และการสร้างสถานการณ์จำลองยังสามารถใช้สถานการณ์จำลองนี้เพื่อประเมินผลการเรียนรู้จากพฤติกรรมที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้อีกด้วย O'Toole, Stinson, and Moore (2009) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างละครกับการศึกษามีลักษณะไม่ชัดเจน แต่มีอยู่คู่กันมาอย่างยาวนานทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ ละครช่วยให้เด็กเข้าสู่เรื่องราวที่เด็กสามารถสร้างสรรค์สัญลักษณ์ ภาพ เล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ ทบทวนเรื่องราวผ่านการเล่าเรื่อง การสะท้อนการเรียนรู้ และความเป็นไปได้ของเรื่องราวเหล่านั้น

Khaemmanee (2012) กล่าวว่า วิธีสอนโดยใช้การแสดงละคร คือกระบวนการที่ครูใช้ในการช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ โดยการให้เด็กแสดงละคร ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ต้องการให้เด็กได้เรียนรู้ตามเนื้อหาและบทละครที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง ทำให้เรื่องราวนั้นมีชีวิตขึ้นมา และสามารถทำให้ผู้แสดงและผู้ชมเกิดความเข้าใจและจดจำเรื่องนั้นได้นาน

1) วัตถุประสงค์ของวิธีสอนโดยใช้การแสดงละคร เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้เด็กได้เห็นภาพของเรื่องราวที่ต้องการเรียนรู้ ประจักษ์ชัดด้วยตาตนเอง ทำให้เรื่องราวในชีวิตขึ้นมา จึงช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจน และจดจำได้นาน

2) องค์ประกอบสำคัญที่ขาดไม่ได้ของวิธีสอน ดังนี้

2.1) มีบทละคร คือ เรื่องที่มีเนื้อหาและบทพูดหรือบทแสดงกำหนดไว้เรียบร้อย แล้วตั้งแต่ต้นจนจบ

2.2) มีการแสดงตามบทที่กำหนด และมีการชมและสังเกตการแสดง

2.3) มีการอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องราวหรือเนื้อหาการแสดง การแสดงของผู้รับบทบาทต่างๆ

2.4) มีการสรุปการเรียนรู้ของเด็กที่ได้จากการแสดงและการชมละคร

3) ขั้นตอนสำคัญที่ขาดไม่ได้ของการสอนโดยใช้การแสดงละคร

3.1) ครูหรือเด็กกำหนดปัญหาและสมมติฐานในการแสดง

3.2) ครูให้ความรู้ที่จำเป็นต่อการแสดง ให้ขั้นตอนและรายละเอียดในการแสดงแก่เด็ก โดยใช้วิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม

3.3) เด็กลงมือแสดงโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นตามขั้นตอนที่กำหนดและบันทึกข้อมูลการแสดง

3.4) เด็กวิเคราะห์และสรุปผลการแสดง

3.5) ครูและเด็กอภิปรายผลการแสดง และสรุปการเรียนรู้

Duatepe (2004) กล่าวว่า เทคนิคละครช่วยพัฒนาทักษะการสืบสอบ กระตุ้นให้เกิดความเข้าใจ และความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนั้นเทคนิคละครยังช่วยเพิ่มทักษะการแสดง เช่น การพัฒนาตัวละคร พัฒนาเรื่องราวและสามารถใช้เชื่อมโยงกันเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เด็กกำลังเรียน ครูต้องเลือกเทคนิคที่เหมาะสมสำหรับหัวเรื่องนั้นและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน อีกประการหนึ่งการใช้เทคนิคละครที่เหมาะสมช่วยสร้างโอกาสในการเรียนรู้โดยปราศจากความกังวล (Lobman & Lundquist, 2007) เทคนิคละครจำนวนมากที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในห้องเรียน เช่น เก้าอี้ร้อน (Hot seating) ครูเข้ามาสวมบทบาท (Teacher in role) ภาพนิ่ง (Still images) บทบาทผู้เชี่ยวชาญ (Mantle of Expert) ละครใบ้ (mime) และอีกหลากหลายเทคนิค (Avdi & Hatzigeorgiou, 2007) วัตถุประสงค์ของเทคนิคเหล่านี้คือ เพื่อช่วยให้เด็กได้พูดหรือแสดงออกมากกว่าสิ่งที่เนื้อหากำหนดให้พูดหรือทำ (Kambouri & Michelides, 2014) เทคนิคละครช่วยนำเด็กเข้าสู่เนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้ จากที่กล่าวมาข้างต้นเห็นว่าการนำเทคนิคละครเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนช่วยให้การสอนประสบความสำเร็จ แต่เทคนิคที่นำมาใช้นั้นต้องมีความเหมาะสมกับอายุและประสบการณ์ของเด็ก (Avdi & Hatzigeorgiou, 2007) เทคนิคที่เหมาะสมกับการสอนความปลอดภัย มี 3 เทคนิค ดังนี้

1. เทคนิคครูสวมบทบาท เทคนิคละครที่มีประสิทธิภาพที่สุดที่ถูกนำมาใช้ในห้องเรียน เพราะการเข้ามาสวมบทบาทของครูเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของเรื่อง ทำให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับครูที่สวม

บทบาทตัวละครในเรื่องนั้น ครูสามารถใช้เทคนิคนี้ควบคุมการดำเนินของเรื่อง การพัฒนาเนื้อเรื่อง และการใช้คำถามเพื่อสร้างตัวเลือกให้กับเด็ก เทคนิคนี้สามารถนำไปใช้ได้กับเด็กทุกอายุและช่วงชั้น แต่จะมีประสิทธิภาพเมื่อนำไปใช้กับเด็กเล็กที่สามารถรับบทเป็นตัวละครต่าง ๆ ได้ดี (Meighan, 2011) อีกประการหนึ่งเทคนิคครูสวมบทบาทช่วยสร้างสภาพการเรียนรู้ที่มีความหมาย และช่วยทำให้ความสนใจของเด็กยาวนานกว่าการให้คำบรรยายเพียงอย่างเดียว (Ting, 2013) โดยครูจำเป็นต้องอธิบายกับเด็กๆ ก่อนว่าตนเองกำลังจะเล่นเป็นตัวละครตัวหนึ่งในละคร โดยบทบาทของตัวละครที่ครูเลือกนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่ครูกำหนดไว้ ดังนี้

- 1.1) เพื่อกระตุ้นความสนใจ เช่น พ่อค้าขายของแปลกๆ หรือสินค้าเวทมนตร์ในตลาด
- 1.2) เพื่อควบคุมการแสดง เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ไปยังที่เกิดเหตุเพื่อถามคำถามกับผู้เห็นเหตุการณ์
- 1.3) เพื่อชวนให้เข้ามามีส่วนร่วม เช่น ผู้นำชุมชนที่เรียกประชุมชาวบ้านด่วน
- 1.4) เพื่อสร้างทางเลือกและความคลุมเคลือ เช่น เด็กวัยรุ่นที่ต้องการเดินทางไปหาเพื่อนในเมือง
- 1.5) เพื่อกระตุ้นจินตนาการ เช่น ละครที่เด็กๆ สามารถถามเรื่องถ้าเวทมนตร์
- 1.6) เพื่อช่วยให้บรรลุข้อตกลง เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ค้นพบสิ่งที่เกิดขึ้นที่เด็กสามารถเป็นผู้เห็นเหตุการณ์
- 1.7) เพื่อช่วยให้คำแนะนำ เช่น คนหลงป่าที่ต้องการหาทางออก ที่เด็ก ๆ สามารถช่วยเสนอตัวเลือกได้
- 1.8) เพื่อขอคำแนะนำ เช่น แจ็คผู้ขายยักษ์ที่ต้องการคำแนะนำว่าตนควรรับเมล็ดถั่วหรือไม่

สิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ วัตถุประสงค์ของการสอน บทบาทของตัวละครที่ครูและเด็กแสดง และสร้างขึ้นมีความสัมพันธ์อย่างหลากหลายและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้โดยเฉพาะเรื่องความปลอดภัย

2. เทคนิคภาพนิ่ง เป็นเทคนิคที่ช่วยทำให้เกิดความชัดเจน เน้นช่วงเวลา สถานการณ์ ความคิด มโนทัศน์ หรือประเด็นสำคัญ โดยเด็กจะเป็นผู้สร้างภาพนิ่งนั้นขึ้นมา ผ่านการใช้ร่างกายถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองคิดผ่านท่าทาง บอกเล่าเรื่องราว สามารถใช้แสดงได้ทั้งคนเดียว หรือกลุ่ม ขณะที่แสดงภาพนิ่งเด็ก ๆ อาจถูกบอกให้หยุดเพื่ออธิบายสิ่งที่ตนเองหรือกลุ่มแสดง ซึ่งภาพนิ่งสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการใช้หยุดการการแสดงละครในประเด็นต่าง ๆ เพื่อพูดคุยหรือเปลี่ยนแปลง เทคนิคนี้ทำให้เด็กมีโอกาสคิดไตร่ตรอง สำรวจ และตรวจสอบตัวอย่างจากเพื่อน เทคนิคนี้จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อใช้เป็นตัวเชื่อมการเล่นบทบาทสมมติ การตรวจสอบและสำรวจในเทคนิคภาพนิ่งเป็นวิธีการที่มีคุณค่าเพื่อดึงความคิดและขยายความเข้าใจสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในสถานการณ์นั้นของเด็ก และเทคนิคนี้ทำให้เกิดภาพความเข้าใจที่ถูกต้องสำหรับเด็ก เทคนิคนี้

สามารถใช้เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนาความเข้าใจในภาพกว้างของหัวเรื่องหรือกระบวนการ การพัฒนาทักษะและความเข้าใจ (Mcgregor & Precious, 2014)

3. เทคนิคเก้าอี้ร้อน เป็นเทคนิคที่เด็กเป็นผู้แสดงด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้ถามคำถามหรือสัมภาษณ์ตัวละครที่แสดงบทบาทนั้น โดยเด็กคนหนึ่งจะได้นั่งบน “เก้าอี้ร้อน” และถูกถามคำถามโดยตัวละครที่เหลือในห้อง ซึ่งตอบคำถามนั้นต้องเป็นคำตอบที่มาจากมุมมองของตัวละครตัวนั้น ซึ่งเทคนิคนี้สามารถใช้เพื่อพัฒนาบทบาทในละคร เรื่องเล่าหลังการแสดง ตัวละครที่ถูกถามคำถามอาจมีคนเดียว เป็นคู่ หรือ กลุ่มเล็ก ๆ เทคนิคนี้เป็นเทคนิคที่ครูและเด็กที่สวมบทบาทเป็นตัวละครตัวใดตัวหนึ่งจะถูกถามคำถามเกี่ยวกับตัวละคร สิ่งของ หรือสิ่งมีชีวิตนั้น ๆ ครูและเด็กที่มานั่งบนเก้าอี้สามารถสะท้อนเหตุการณ์สำคัญหรือประสบการณ์จากมุมมองของตัวละครนั้น คนที่มานั่งใน “เก้าอี้ร้อน” จะได้รับความสนใจผ่านการถามคำถามจากคนอื่น ๆ ให้ห้องเรียน โดยเด็กคนอื่น ๆ จะถามคนที่มานั่งใน “เก้าอี้ร้อน” ในฐานะตัวละครนั้น ซึ่งเด็กที่ถูกถามคำถามจะตอบในฐานะตัวละครตัวนั้น เทคนิคนี้เป็นเทคนิคที่ช่วยพัฒนาวิธีการคิดของเด็กเพื่อเรียนรู้เนื้อหาความปลอดภัยผ่านมุมมองที่หลากหลาย เทคนิคนี้เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละคนเพราะเริ่มต้นจากคำถามที่เด็กจะต้องถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องความปลอดภัยเหตุการณ์ หรือสิ่งที่เกิดขึ้น เทคนิคนี้ทำให้เนื้อหาที่เรียนมีชีวิตและแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของความปลอดภัยในชีวิตประจำวันในปัจจุบันหรือในอดีต (Mcgregor & Precious, 2014)

บทสรุป (Conclusion)

ปัญหาความปลอดภัยและการบาดเจ็บในเด็กปฐมวัย ความสำคัญของความปลอดภัย ทักษะความปลอดภัยที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการสอนให้เด็กรู้จักปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากสถานการณ์อันตรายเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดกับตัวเด็ก และการสอนโดยใช้เทคนิคละครมีส่วนช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ความสนุกสนาน เพิ่มความเชื่อมั่นในตนเอง พัฒนาความจดจ่อ ทักษะการทำงานร่วมกัน และช่วยนำเด็กเข้าสู่เนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้ได้ง่ายและรวดเร็ว ทำให้เด็กได้เรียนรู้แนวคิดใหม่ ๆ สร้างความเข้าใจและความหมายใหม่ผ่านการเล่นละคร รวมทั้งช่วยให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการป้องกันตนเองจากอันตราย ซึ่งเป็นการลดความเสี่ยงและการบาดเจ็บของเด็กอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้เพื่อมีชีวิตที่ปลอดภัยเด็กเด็กวัยอนุบาลจึงไม่เพียงต้องเรียนรู้ว่าสถานการณ์ใดไม่ปลอดภัย แต่ต้องเรียนรู้ว่าเมื่อใดและจะอย่างไรเพื่อทำให้สถานการณ์ไม่ปลอดภัยนั้นมีความรุนแรงน้อยลงเท่าที่ความสามารถของเด็กเป็นไปได้ การมีชีวิตที่ปลอดภัยจึงกลายเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นปัญหาที่ซับซ้อนของสังคม เพราะการแก้ปัญหาจากครอบครัวและชุมชนไม่สามารถทำได้เพียงพอ ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องมีหน้าที่ในการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กเพื่อให้มีชีวิตที่ปลอดภัย การศึกษาจึงเป็นความหวังเดียวที่จะช่วยลดโอกาสของอันตรายที่อาจเกิดขึ้น การสอนเรื่องความปลอดภัยในโรงเรียนจะช่วยให้เด็กวัยนี้เข้าใจความหมายของความปลอดภัย มีทัศนคติที่ดีต่อความปลอดภัย และเป็นแรงสนับสนุนที่สำคัญในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

วิธีการสอนหรือกิจกรรมการสอนที่นิยมใช้ในการจัดการเรียนรู้ความปลอดภัยโดยทั่วไปมีหลากหลายวิธี และการใช้ละคร การสอนวิธีหนึ่งที่ทำให้เด็กได้แสดงละครจะช่วยให้เด็กได้มองตัวเองหรือสำรวจตัวเองตามบทละครนั้น ๆ บางครั้งละครยังช่วยให้เด็กเห็นข้อเท็จจริงและเกิดทัศนคติทางด้านความปลอดภัยขึ้นได้ ร่วมกับการใช้สถานการณ์จำลอง (Stimulation) เพื่อนำมาใช้แทนสถานการณ์จริง ที่มุ่งให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งทางด้านความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติมากที่สุด ทั้งนี้เพราะสถานการณ์จำลองสามารถถ่ายทอดสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับสภาพหรือสถานการณ์จริงในชีวิตได้มากและดีกว่าวิธีอื่น ๆ นอกจากนี้สถานการณ์จำลองยังช่วยตอบสนองต่อเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมให้แก่เด็กได้อย่างรวดเร็ว ฉับไวและประทับใจอย่างยิ่ง และการสร้างสถานการณ์จำลองยังสามารถใช้สถานการณ์จำลองนี้เพื่อประเมินผลการเรียนรู้จากพฤติกรรมที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง (References)

- ดวงทิพย์ อีริวิทย์. (2552). “พิษร้ายมอเตอร์ไซด์ ภัยฉกาจของเด็กและวัยรุ่น.” สถานการณ์สุขภาพในเด็กและเยาวชน.
- สุชาติ โสมประยูร และ เอมอัชมา วัฒนบุรานนท์. (2553). เทคนิคการสอนสุขศึกษาแบบมีอาชีพ. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้าวิชาการ.
- สำนักพัฒนาการพลศึกษา สุขภาพและนันทนาการ กรมพลศึกษา. (2545). ความปลอดภัยในการเล่นกีฬาและออกกำลังกาย. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ทิตินา แชมมณี. (2555). 14 วิธีสอนสำหรับครูมีอาชีพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรวิรัช นาครทรรพ และ จุฬากรณ์ มาเสถียรรวงศ์. (2557). รักษาตน เป็นคนปลอดภัย: แนวคิดและแนวทางการเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ เรื่องการดูแลความปลอดภัยให้ตนเองและผู้อื่น. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์. (2559). การบาดเจ็บและการได้รับสารพิษในเด็กปฐมวัยและแนวทางการพัฒนาความปลอดภัยในเด็กอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: ปีกะเคโป.
- Athey, A. (1995). *Pediatric injury control: strategies for the nurse practitioner. Paper presented at the Nurse practitioner forum.* New York: Routledge.
- Avdi, A., & Hatzigeorgiou, M. (2007). *The Art of Drama in Education: 48 suggestions for theatrical workshops.* Athens: Metaixmio.
- Barth. R.P. (1992) Child sexual abuse prevention: Research review and recommendations. *Social Work Research and Abstracts*, 28, 6-15.
- California State Board of Education. (2002). *Health Framework for California Public Schools Kindergarten through Grade Twelve.* California: California Department of Education.

- Duatepe, A. (2004). **The Effects Of Drama Based Instruction On Seventh Grade Students'geometry Achievement, Van Hiele Geometric Thinking Levels, Attitude Toward Mathematics And Geometry.** Middle East Technical University.
- Florio, A. E., & Stanfford, G. T. (1969). **Safety Education.** New York: McGraw-Hill.
- Florio, A. E. (1979). **Safety education** (5 ed.). New York: Mc Graw-Hill Book Company.
- Ginsburg, H., & Oppen, S. P. s. (1969). **Theory of Intellectual Development: An Introduction: Englewood Cliff.** New York: Prentice-Hall, Inc.
- Himle, M. B., Miltenberger, R. G., Flessner, C., & Gatheridge, B. (2004). Teaching safety skills to children to prevent gun play. **Journal of Applied Behavior Analysis**, 37(1), 1-9.
- Himle, M. B., Miltenberger, R. G., Gatheridge, B. J., & Flessner, C. A. (2004). An evaluation of two procedures for training skills to prevent gun play in children. **Pediatrics**, 113(1), 70-77.
- Jim, R. (2009). **South Carolina academic standards for health and safety education.** NewYork: Routledge.
- Kambouri, M & Michaelides, A. (2014). Using drama techniques when teaching science in the early years: A case Study. **JES7 summer**, 7-13.
- Lobman, C., & Lundquist, M. (2007). **Unscripted learning: Using improve activities across the K-8 curriculum:** Teachers College Pr.
- McGregor, D., & Precious, W. (2014). **Dramatic science: inspired ideas for teaching science using drama ages 5–11.** NewYork: Routledge.
- Meighan, R. (2011). **Drama start, drama activities, plays and monologues for young children.** Dublin: JemBooks.
- Miltenberger, G. R. (2008). Teaching Safety Skills to Children: Prevention of Firearm Injury as an Exemplar of Best Practice in Assessment, Training, and Generalization of Safety Skills. **Teaching Safety Skills to Children**, 30-36.
- Michigan Stage Board of Education. (2013). **Early childhood standard of quality for prekindergarten.** Michigan: Michigan Stage Board of Education.
- Mobley, C. E., & Evashevski, J. (2000). Evaluating health and safety knowledge of preschoolers: assessing their early start to being health smart. **Journal of Pediatric Health Care**, 14(4), 160-165

- New York state council on children and families. (2009). **Nys early childhood plan: ensuring a great start for every child.** (R. G. Frawley & R. M. de Long Eds.). New York: Health Resources and Services Administration, Department of Health and Human Services.
- O'Toole, J., Stinson, M., & Moore, T. (2009). **Drama and Curriculum: A Giant at the door** (Landscapes: the Arts, Aesthetics and Education). London: Springer.
- Thygerson, A. L. (1986). **Safety.** New Jersey: Prentice Hall.
- Ting, K.-y. (2013). Reflections on a Teacher-In-Role Approach in the Classroom. **Asian Social Science**, 9(15), 1.
- Willard, H. H., & Furman, N. H. (1940). **Elementary quantitative analysis; theory and practice.** New Jersey: Prentice Hall.
- Yost, P. C. (1972). **Teaching safety in the elementary school.** D.C: A National Affiliate of the National Education Association.

Translated Thai References

- Khaemmanee, T. (2012). **14 Teaching Methods for Professional Teachers.** Bangkok: Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Nakornthap, A. and Masathienrong, C. (2014). **Maintain a safe person: concepts and guidelines for enhancing health and learning. Safety matters for themselves and others.** Bangkok: Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Office of Physical Education Development Health and Recreation, Department of Physical Education. (2002). **Safety in Sports and Exercise.** Bangkok: Shipping and parcel organization. [In Thai]
- Palittaponkanpim, A. (2016). **Injury and poisoning in early childhood and sustainable development guidelines for children.** Bangkok: BKK Pro. [In Thai]
- Somprayoon, S. and Wattanaburanon, A. (2010). **Professional Health Education Techniques.** Bangkok: Academic grass. [In Thai]
- Theerawit, D. (2009). "Toxic Motorbike The danger of children and adolescents." Health situation in children and youth. [In Thai]